

احکام واقعی

احکام واقعی به **احکام** مترتب بر موضوع بدون لحاظ **علم** و **جهل** مکلف، یا احکام مکشوف به علم و طریق علمی اطلاق می‌شود.

فهرست مندرجات

۱ - معانی اصطلاحی احکام واقعی

۲ - پانویس

۳ - منبع

معانی اصطلاحی احکام واقعی

احکام واقعی، از انواع **احکام شرعی** و مقابل **احکام ظاهری** بوده و دارای دو معنای اصطلاحی است:

۱. بنا بر یک اصطلاح، حکم واقعی فقط شامل احکامی است که **مکلف** از **طریق قطعی** به آن‌ها دست پیدا کند، به خلاف حکم ظاهری که مؤدای **اصل** و **اماره**، هر دو، است. به عبارت دیگر، حکم واقعی، حکمی است که برای **موضوع** و متعلق بدون لحاظ علم و **جهل** مکلف جعل می‌گردد. [۱] **خویی، ابوالقاسم، محاضرات فی اصول الفقه، ج ۲، ص ۲۲۱.**

بنابراین، احکام واقعی اگر چه در مقام **جعل**، متوجه مکلف **جاهل** نیز می‌شود، ولی علم یا جهل مکلف در **تنجز** و عدم تنجز **تکلیف** نسبت به او مؤثر است.

۲. بنا بر اصطلاح دوم، احکام واقعی احکامی است که توسط **ادله اجتهادی** ثابت می‌گردد، چه این ادله، یقین آور باشد، مثل: **نص قرآن** و **خبر متواتر**، و یا ظن آور باشد، مثل: **ظواهر قرآن** و **خبر واحد**. پس حکم واقعی، حکمی را شامل می‌شود که یا **قطع** به آن وجود دارد و یا از طریق اماره ثابت می‌شود، و **حکم ظاهری** فقط شامل مؤدای **اصل عملی** بنا بر حکم بودن آن می‌گردد.

[۱] سجادی، جعفر، فرهنگ معارف اسلامی، ج ۱، ص ۹۷.

[۲] مظفر، محمد رضا، اصول الفقه، ج ۱، ص ۲۲۸.

[۳] مکارم شیرازی، ناصر، انوار الاصول، ج ۱، ص ۳۳۳.

[۴] اصفهانی، محمد حسین، الفصول الغزویة فی الاصول الفقهیة، ص ۱۰۹.

[۵] آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، درر الفوائد فی الحاشیة علی الفرائد، ج ۱، ص ۵۴۸ - ۵۴۷.

پانویس

۱. ↑ **خویی، ابوالقاسم، محاضرات فی اصول الفقه، ج ۲، ص ۲۲۱.**

۲. ↑ **سجادی، جعفر، فرهنگ معارف اسلامی، ج ۱، ص ۹۷.**

۳. ↑ **مظفر، محمد رضا، اصول الفقه، ج ۱، ص ۲۲۸.**

۴. ↑ **مکارم شیرازی، ناصر، انوار الاصول، ج ۱، ص ۳۳۳.**

۵. ↑ **اصفهانی، محمد حسین، الفصول الغزویة فی الاصول الفقهیة، ص ۱۰۹.**

۶. ↑ **آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، درر الفوائد فی الحاشیة علی الفرائد، ج ۱، ص ۵۴۸ - ۵۴۷.**

منبع

